

مجموعه بنون

۱۱

جمعیت علمیه عثمانیه

برنجی پسته

جادی الال

نومرو ۵

استانبول

جمعیت علمیه عثمانیه مطبعه سنده طبع اول نمشد

۱۳۷۹

(فوائد طرق)

بر مملکتده یوللرک حالی اهل بسنک درجه مدینتارینی بیلمک
ایچون بر مقیاس صحیح اولوب یوللرک تعدد و انتظامی سکنه سنک ثروت
و سعادت حالرینه دلالت ایدر .

بناء علیه یوللری اولیان و یاخود اولوبده او یغونسز حالده
بولسان بر مملکت اعظم وسائل معموریتدن محروم قالمش اولور
چونکه یوللر جسم مملکتک مایه غمو و حیاتی اولان عروقی دیمک
اولوب قانی مشابه سنده اولان محصولات ارضیه و صناعیه
انلردن جریان ایدر .

جسم مملکتک نما و تقویتچیچون اقتضا ایدن ماده حیاتیتهک قلب
منزله سنده اولان مقر حکومتدن اک متباعد اعضا سنده سرعت
و سهولتله مواصلتی یوللرک کفایت ایدهک درجه ده متعدد
و استقامت لرینک وجه مناسب اوزره منتظم اولسنه و ممکن مرتبه
موانع طبیعیه دن سالم بولمسنه متوقف اولوب ماده حیاتیته
مزبورده دائما کثرت اوزره جولان ایتمدکجه جسم مملکت بمهمه حال
هلاک و یاخود بی مجال اولور .

یوللر حیفا که نوع انسان حقنده درجه منفعت و اهمیتی لایقوله
بیلمش شیلردن اولوب جسم مملکتک باعث حیات و عافیتی اولوق
حسیله درکار اولان منافع عظیمه سی هر یرده کثرت اوزره
بولندیرلمسی استلزام ایتش ایدده ابتدا ایجاد و انشازی اسباب
و تاریخی تحقیقاتک اهمال اولنوب اونودلمسنه دخی ینه بو ماده
سبب اولشددر فی الحقیقه بر شهبثک بنی ادم حقنده فائده سی نقدر

زیاده اولور ایسه اول شېئ اصل و حقیقت وفائده سنده دائر
معلوماتک تحصیلنده اولقدر تکامل اولوب تحقیق و تفحص
اولندیغی قضای مسلمه دندر مثلاً اجسام عضو به تک حیات
ونشو و نماسی مطلقاً صو و هوا و ضیا و حرارت و محتاج اولدیغی
حالده اکثر ناس بونلرک تقدیر قیمت و تحقیق ماهیتدن غفلت
اورزه بولورلر .

بوقدر فوائد کایدی متضمن اولان یوللرک قدر و قیمتی
سهل المرور یولاری اولیان مملکت سکندسیله متعدد و منظم
یولاری بوانان ممالک اهلایسنگ رفاه و راحت و ثروت و سعادت
جهت تاریله بینلرنده مشهود اولان فرق عظیم مطالعه اولندیغی
حالده کرکی کبی اکلاشیلور و طرقک فوائدی هیچ بر یولی
اولماق اوزره فرض اولیان بر مملکت اهلایسنگ حالته نظراً
دها ایو میدانه چیقده جغندن بودخی بروجه اتی بر مثال ایله
بیان اولور .

بالفرض برکسسته استانبولدن ودینه کتک مراد ایدوب جانبوکه
اشبو ایکی محل بیننده اصلاً بر یول بولمسه اول امرده عجب
بودم نوجهله یولنی بولوب محل مقصودینه واصل اولدیله جک
سؤالی خاطره خطور ایدر و حتی شو مقصدک حصولی غیر ممکندر
افکارینه ذهاب اولور اگر فرض ایلدیکیز یولجی حرکت
ایده جکی استقامتک غربی شمالی اولدیغنده معلوماتی اولسدیله
شمس اکثر یا کوندز و کواکب دخی کیچمه حساب ایله مستور
اولدیغندن و محلین مفروضین بیننده اصلاً بر یول اولماق
مناسبتیله کرک مهندس و کرک بر پوصله تک دخی موجود اولماسی

ایجاب حال بدن بولنه جفندن ینه منزل مقصودینه واصل
اوله میه جغنی درکاردر فرض ایده لکدیو لگی برقاچ کون حرکت
ایتمش اولسون و کندوسنتک دخی اور مانجیلق فتنده مهارت
کامله نی اوله رق بر اور مانه تصادف ایلدیکی حالده کرچه اغاجلرک
شمال طرفلرنده تگون ایدن یوصون کندوسنته ممکن مرتبه
برقلاغوز حکمنده اوله ییلور ایسده بونک دخی برمدت کشت
و کذاردن صکره براغانه سی اوله میه جفندن نهایت شول مرتبه
شاشوررکه شمس غرب طرفندن طلوع و شرق طرفندن غروب
ایدوب نصف النهارده دخی جهت شمالده درظن ایدر.

اشبو یولجینک بالفرض طالعی یاور اوله رق استقامت مطلوبه سی
جهننه برمدت دوام ایتمش اولسه بیله دائما بو استقامت اوزره
کمتسی غیر ممکندر چونکه فرض اولسان یولجینک اوکنه بر اور مان
تصادف ایلدیکی حالده برمر بولق غرضیله اغاجلرک ارا لرندن
اوتیه برویه طولاشور ایکن اولکی استقامتی دخی غائب ایدوب
سرکشته وادی حیرت اوله جغنی بی اشلبا هدر.

مذکو یولجینک اوکنه بر بطاقلق تصادف ایسه عجبانه یا پسیم
وقتی طرفندن کچسم دیو بر زمان متخیر و مضطرب قالدقدن صکره
چامورله بانه رق و هزار محنت و مشقت چکهرک نفسنی ته لکده یه القا
ایله مرور ایتمکه مجبور اولور.

واکراشای راهده اوکنه بر طاع تصادف ایدوب کندوسنتک
دخی فن طوغرافیا ده معلوما تی اولدیغی حالده جبل مفروض
اتکرندن طولاشلق وصول سر منزل مراده اسهل طریق
اولسندن بی خبر اولوب بو جهته اوله هزار زحمتله رأس جبله

صعود و زینه بر او قدر مشقتله نزول ایدر و بوندن صرف نظر
بر او چورم تصادفنده اتی دخی اشغه مجبور اوله رق انواع مخاطراته
دوچار اولور .

و کذرگاهنه بر ایرمق و یا خود بر جای تصادف اید و بده بونلرک
بر یکید محلی اولدیغی و کندوسی دخی یوزمک بتلیدیکی حالده
قرشو یقه یه یکجه جک بر یول بولنجده قدر منبعی جاننده متوجها
خیلی مسافه قطع ایدوب قرشو طرفه مرور ایتد کدن صکره
دخی استقامت اصلیه سی اوزره یولنه دوام ایتک ایچون کیرویه
عودت ایتک و اشبو مشکلاتدن بشقه یول اولیان مملکنده بالطبع
خان و امشالی لوازم ضروریه تدارکته مخصوص محللار دخی
بولنه میه جغندن دفع جوع ایچون اتمک بوله میوب خدایی نابت
نباتات و صید ایده ییله جکی بعض حیوانات ایله تعیش ایتک
مجبور اولور اگرچه حرکت ایلدیکی محلدن بر مقدار آزیق
المش اولسه ییله نهایت اون کوزلکدن زیاده اوله میه جغندن
یونی صرف و استهلاک ایلد کدن صکره اکلہ صالح نبات و حیوان
بوله مدیغی حالده اثنای راهده اجلقندن تلف اولسی احتمالی
دخی اشکاردر .

اشته بویله اصلا یولی اولیان بر مملکنده کشت و کذار ایدن
یو بلجی ایله یوللری غایت منتظم و باخصوص تیمور یوللاری اولان
بر مملکت یو بلجیلری یلننده سرعت و استراحت جهتلیله درکار
اولان فرق نه مرتبه عظیم اولدیغی تعریفدن مستغنیدر
لکن هر نقدر مشاهیر حکمدان دوقتور جونسون (برکوزل یول
اوزرنده سریع السیر بر عربیه ایله کتمک کبی روحه ذوق اولر)

دیمش ایسه ده یولجیره مخصوص اولان اشبو ذوق روحانی
یوللرک عموم اهالی حقنده مشمول اولان منافع مادیه بی نهایت سنه
قیاساً لاشی حکمنده قالور چونکه بر مملکتده اصول مستحسنه
اوزره یوللر انشا اولندرق وسائط نقلیه استحصال اولمندیغی
صورته جناب حقک نوع بنی آدمه احسان بیوزمش اولدیغی
نعم غیر متناهییه حصوله کلدکلی محالده چورو یوب محو و تلف
اولور .

روم ایلی و اناطولییک اکثر محاللرنده و علی الخصوص ساحله
بعدیتی اولان یلرلنده چیقان هر درلو حاصلاتک بالسهوله محال
سأزیه نقل اولنق اوزره مناسب یوللر بولمندیغی جهته
محاللرنده بی اعتبار قالدیغی و بویکیقت پک چوق اراضی منبتدنک
حراشندن خالی براعلسنه سبب مستقل اولدیغی جمله مزک
معلومیدر .

امریقاده نیورق ایالتنک شمال طرفنده واقع معادن دخی
بوقیلدن اولهرق ثمره سز قالمش کیدر . چونکه طاغلر ارالردن
مرور ایدن یوللرک زیاده صرپ و او یغونسز اولمسنندن ناشی
معادنک مصارف نقلیه سی کند و بهاسنی تجاوز ایدر . واسیایاده
دخی اجرت نقلیه دنک قیمت اشپادن زیاده اولسی جهته بر قاج
سنه متوالیا محصولات ارضیه دنک عادتاً بولمندیغی محله چوریدیکی
کورلمشدر وینه بوسیبه مبنی مملکت مذکوره دنک بعض
محاللرنده قیونلر یا لکزی یا غنسی ایچون کسایوب اتلری اتیلور
و برازیلیاده دخی بعض حیوانات مجرد دریلری الیق ایچون
بوغازتور ذکر اولسان مشکلات و اتلافات بر مملکتده همان هیچ

یول بولغا مستندن نشأت ایدن آثار اولوب فقط موجود بولندقلری صورتده دخی انلرك امر انشالزنده درجات مختلفه اوزره صرف اولان مساعی و دقته نسبة امور تقلیده حاصل اوله جق سرعت و سهولت و اهویت جهتاریله بیلزنده بولان فرق علی الخصوص اصحاب زراعت **كوره** اکثرا ظن و تصور اولان درجه نك مافوقنده در

ایمندی اشبو فرقلردن الك مهم اولانی بریولك طول اولان میلنده بولوب چونكه بالفرض بر طریق ایکی یسك ذراع امتدادنده و یوز ذراع ارتفاعنده اولسه اولطریقك میلی یکریمده بر اولغله طریق مفروض اوززنده میلی جهته جر اولان بر ثقلتك یکریمی جزئندن بر جزئتك یوز ذراع ارتفاعنده اولان محله حقیقت حالده عموداً رفع اولمش اولدیغی براهین جر ائقال ایله اثباب اولنور . لکن بو درجه ده اولان بر میل اوززنده بر بار **كیرك** افقه موازی بر طریقده جر ایده ییله جکی ثقلتك انجق نصفی جر ایده ییله جکی بالتجربه معلوم اولدیغندن طریق مفروض اوززنده افقی بر یولده بر بار **كیرك** جر ایده جکی ثقلات ایچون ایکی بار **كیرك** ایجاب ایلدیکی و بوجهته اگر طریق مذکورك انشاسی بر مهندس کامل عهده سنه حواله اولنهرق طاع و تپه مثلاً مرتفع محلله اوززندن مرور ایتکدن ایسه انلرك اطرافندن طولاشدیر یلهرق یا خود آخر صورتله ممکن مرتبه تسویه یعنی میلی تقلیل اولنسه بو مثلاً طریق اوززنده مصارف تقلیدك مارالذکر شیولی اولان طریق اوززنده واقع اوله جق مصارف نصفه تنزل ایده جکی تجربه و حساب اولمشدر .

یوللر بیننده واقع اولوب شایان دقت اولان فرقلردن بریسی دخی
سطحلری ماهینده اولوب چونکه بر طریقك سطحی سرت و مستوی
و دیگرینك یومشاق و غیر مستوی اوله ییلور شویله که کوشه لو
اولق اوزره قیرلمش طاشلرایله لایقیله انشا اولنش بر یولك سطحی
سرت اولغله یو مثللو طریق اوزرنده بر بارکیر مدور و اوفق طاشلر
بسطیله سطحی اوقدر سرت اولیان بر طریق اوزرنده جرایده بیله جکی
ثقلنك اوج مثلی جر ایده جکی بانجربه معلوم اولوب اشبو ایکی نوع
یوللردن برنجیسی بر قانون مخصوصه تطبیقا انشا اولندیغی حالده
اجرت نقلیه ایکنجی نوع یعنی سطحی سرت اولیان طریق اوزرنده
لازم اوله جق اجرتك بر ثلثنه تنزل ایده جکدن اشبو مصارفك
ایکی ثلثی قرانلمش و استعمال اولنان بارکیرك دخی ثلثانی فضله
قالمش اولور .

اسپانیاده منتظم یوللر اولدیغندن حکومت محلیه بر دفعه اسکی
قاسیلدن مادریده بغدادی کوندرمکه مجبور اوله رق ۴۸۰ طونیلاته
یعنی تقریبا ۳۸۰۷۶۰ قیه بغدادیك نقلی ایچون ۳۰۰۰۰ بارکیر
واسر استکرا ایلدیکی معلومدر لکن کوشه لو قیرلمش طاشلردن
غایت اعلا اولق اوزره انشا اولنش بر یول اوزرنده عدد مذکورك
یوز جزئندن بر جزئی قدر بارکیر و یا خود استرایله ذکر اولنان مقدار
بغدايک بالسهوله نقلی ممکن اوله جغی مجزومدر .

بو تقدیرجه اگر اویغونسز و فنا حالده بولنان بر طریقك بر مبلغ
صرفیه سرت و مستوی اولق اوزره تنظیمی ممکن اولور ایسه
اول مبلغك فائضی بر سنه ظرفنده كرك زجت و مشقت و كرك
نقلیه اجرتندن حاصل اوله جق منافعدن دهادون اولغله طریق

مزبورك تسويه سی ایچون اول باؤل صرفی ایجاب ایدن اقه
 تمقدار اولور ایسه اولسون هر حالده منفعتلو و قاعده تصرفیه
 موافقدر چونکه بر طریقك انشاسیچون صرف اولنه حق اقهك
 فائضی ايله یولدن حاصل اوله حق منافی یکدیگر یله ابتدا موازنه
 ایتك اقتضا ایدوب حالوکه بو مثللو تشبثانده دائماً فائده اقهك
 فائضندن زیاده اوله جغندن مصارفدن احترازاً انشا و یا اصلاح
 طرقدن صرف نظر اولنسی اصلاً جائز اوله مز

منتظم بر یولدن حصوله کلان فوائد بالکز انشاسیچون اقتضایدن
 سرمایه یی تدارك ایدنلره عائد اولوب بلکه عموماً اهالی یه راجعدر
 اهالی و یا خود بر قومپانیه معرفتیه انشا اولنان طریقدن مرور
 ایدهك اشیاك طبیعت و ثقلنه کوره بر مقدار ضروری مروری
 اقهسی اخذ اولنق اقتضا ایدوب بودخی مزبور یولك انشاسته
 صرف اولنان اقهك فائضنه و حسن اداره سی ایچون صرف
 اولنه حق مبلغه مقابل طویلور اشته بو وجهله حاصل اولان فائده
 اعمار اراضی و بوسبیلله ثروت و استراحت اهالی حصری جهتلریله
 اولان فوائد یول صاحبزیننه منحصر اولوب بلکه اشبوتسه یلاتدن
 كرك محصلین و كرك مستهلکین کافه افراد اهالی حصه دار منفعت
 اولورلر فرضاً بر کیله بغدایك قیمتی بر شهرده اوتوز غروش اولوب
 اول شهره بغدایك محلدن اجرت تقلیده سی دخی بهر کیله ده بش غروش
 اولسه بر کیله بغدی بهاسی صاحبنه نسبتله یکرمی بش
 غروش دیمك اولور ایمدی اشبو بغدایك امرار اولندیغی طریقك
 اصلاحیله نقل اجرتی ایکی بچق غروشه تنزل ایلسه یولك
 اولکی حائده اقتضا ایدن اجرتك بهر کیله ده ایکی بچق غروش

زیاده لکی طریق مزبورک اصلاحی ایچون صرف اولنان مبلغک
فائضیه موازنه اولنسه ینسه اصلاح صورتی عموم اهالی
حقننده فائده لو اوله جغی اکلاشیلور چونکه امر مذکوره
صرف اولنان ایقننک افتضا ایدن فائضندن طولایی فرضا
بهرکیله به یکر می پاره ضعی لازم کلسه برکیله تک اجرت تقلید سی
یکرمی پاره دیمک اوله جفتدن مار الذکر ایکی بیچق غروش
زیاده لکدن بهرکیله ایچون باقی قلان ایکی غروش محصلین ایله
مستهلکین بیننده تقسیم اولنسه جق برکار اولدیغندن محصلین
محصولاتی اولکندن دهاز یاده بها ایله فروخت وستهلکین دخی
دها دون بها ایله اشترایدرک طرفینک دخی استفاده ایتش
اوله جغی نمایان اولور

بنابرین امرزرا عتک ترقیبیه بالواسطه و بلاواسطه معموریت ملک
قضیه مطاوبه سنک حسن حصولی مطلقا منتظم یولاره موقوف
اولوب شویله که آنفا بیان اولندیغی اوزره برملکنده یوللر نقدر زیاده
انتظام بولسه اولقدر سهولت واهونیت ایله محصولات ارضیدنک
شهرلره و شهرلردن بوللره بدل الات و ادوات و سائر محصولات
صناعیدنک قریه لره نقلنه واسطه اوله جفتدن یوللرک اصلاحی
امر زراعتنک توجهله توسع ایتسنی و اعمار ارا ضی ایچون
صرف اولنان معامی دخی ییهوده کتیدرک محصولاتنک کسب
قیمت ایتسنی موجب اوله جفتدن معموریت ملک بلا واسطه یولاره
متوقف دیمک اولور اهالی و فیره و صنایع متنوعه سی اولان بیوک
و کوچک شهرلر حاصلات زراعتنه الک اعلا بازار اولدیغندن
بو مثالو شهرلر انجیق یوللر مناسبیه کسب جسامت واهالسی

استحصال وسائل رفاه و ثروت ایدر یوللر انهار مقاعد قائم اولوب
یول موجود اولدیغی تقدیرده بومثالو جسیم شهرلر تشکلی مطلقا
ساحل دریاده و یا خود انهار اوزرنده بولمغه محتاجدر . اشته
بوسببه مبنی دخی زراعتک ایلر و لمسیله حصوله کلان معموریت
ملکک بالواسطه یوله متوقف اولدیغی ثابت اولور .

اشبومباحثدن اکلا شیلور که بربر یله جزئی تجارت و یا خود
مناسبتلری اولان ایکی کوچک شهر بیننده کلی مصارف ایله یول
انشار ایتک یسهوده اتلاف مال دیمک اولدیغی مثالو برجسیم
شهر ایله اول شهرارزاق یومیه سنک کلدیکی و کند و محصولات
صناعیه سنک نقل اولسندیغی نواحی بیننده واقع طرقی حال
طبیعیارنده ترک ایتک و یا خود اصول مقبوله یه تطبیقا اصلاح
ایتمک اهالی مملکتک سعادت حالمینک مبنی علیهنی بسلامک
دیمک اولور .

یوللرک انشا و حسن تنظیمدن حاصل اولان منافع بی نهایت دن
بعضیلری انکلهزده واقع طرقک اصلاحی حقنده پارلمنتو اعضاء
عادیه سندن مرکب بر قومیه معرفتیه پایلان برلایمده بسط
ویان اولمش اولدیغدن لایحه مزبوره ترجمه سنک بوجه آتی
تسطیری مناسب مقام عد اولمشدر :

" مملکت مزده بولان یوللرک اصلاحک زراعت و تجارت و صناعتک
توسع و ترقیه سی حقنده تأثیرات حسنه سی اولدیغی مسلدور .
شهر و بازاره کتوریلان کافه اشیانک بهاسی تنزل و ایلرک نقلی ایچون
استعمال اولنبار کیرلرک عددی تناقص ایدرک بوندن و امشالی
اتخاذ اولنبار دیکر بعض تدابیر تصرفیه دن ناشی ملته سنوی

بش ملیون لیرا فائده ککوسترلش و عربیه لک تعمیریه دخی خلی
 تناقص ایدوب شمديه قدر حاصلاتی بار کیرلک اداره سند مخصوص
 اولان شو قدر بیک درنم اراضی دخی من بعد منافع انسانیه به منحصر
 اولمشدر .

والحاصل بوماده مهمه نك یعنی طرق عادیه مزك حسن تنظیمدن
 حصوله کله جك فوائد عمومیه و خصوصیه لایعد و لایخصی اولوب
 فقط شو قدر که یوللر بر سطح واسع اوزرنده منتشر و فوائدی
 وجوه عدیده ایله اعم اولدیغندن شو فوائد عمومیه قابل ترقی
 اولوبده منافع خصوصی اولان منافع سائرده حاصل اولان
 فوائد قدر محسوس اولدیغندن اکثر ناس یوللرک محسنات و اهمیتندن
 غفلت اوزره درلر .

محمد سعید

خواجده درم کتب مجریده شاهانه

(بقیه سی صکره)